

розбіжність відбиває об'єктивну ситуацію порушення балансу інтересів людини, друга - свідчить про значення, які особистість надає тим чи іншим благам у житті.

Література:

1. Історія економічних учень: Хрестоматія: навч. посіб. / за ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2011.1198 с.
2. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця. Київ: Знання України, 2006.1200 с.
3. Шелер М. Сутність моральної особистості. *Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрямки*. Хрестоматія. Київ, 1996. 428 с.

Поліщук І. Є.

Херсонський державний університет

ФІЛОСОФІЯ ЯК ПІДРУНТЯ РОЗУМНОГО ТА ДОБРОЧЕСНОГО

ВИКОРИСТАННЯ

ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Інноваційні підходи до університетської освіти передбачають активне застосування штучного інтелекту. Не заперечуючи у цілому позитивної ролі, яку може відігравати платформа ШІ у підготовці студентів різних спеціальностей в умовах змішаної та дистанційної форм навчання, відзначимо певні складності, що виникають при його використанні, та окреслимо можливості філософії як освітньої компоненти у справі їх розв'язання. Безумовно, перевагою ШІ слід вважати можливості широкого розповсюдження здобутків сучасної відкритої науки через загальнодоступні інформаційні мережі. Однак чи завжди відкритість наукової інформації означає її достовірність? Це питання є достатньо дискусійним, зважаючи на те, що численні наукові школи не мають єдиної чіткої позиції в утвердженні кінцевих результатів досліджень. Підписання науковцями конвенцій щодо змісту теоретичних здобутків далеко не завжди означає досягнення високого рівня об'єктивної істини. Однак, на наш погляд, наукову інформацію штучний інтелект не в змозі подати в дискусійній формі. Однозначні тлумачення, що без сумніву суб'єктивно забарвлені авторським баченням проблеми, часто-густо не допомагають студентові розвивати власне критичне мислення, а навпаки привчають його до бездумного її сприйняття, без усіякого «страху і сумніву». Крім того, як зазначають

сучасні дослідники даного питання, при використанні ІІІ в освіті знижується роль викладача, когнітивні здібності як викладача, так і студентів, нерідко порушуються принципи академічної доброчесності, існує ризик збільшення розриву між здобувачами освіти з високим і низьким соціально-економічним статусом [1]. Додамо, що цей розрив має тенденцію ще більшого зростання в умовах війни, враховуючи те, що частина студентів знаходиться на окупованих територіях. Викликає занепокоєння й той факт, що ІІІ не сприяє розвитку потреб студента у комунікації з викладачами, фахівцями у своїй науковій галузі, іншими студентами. Зазначимо, що викладач далеко не завжди має змогу ретельно пропрацювати надану ІІІ інформацію перш ніж рекомендувати її студентам. Слід «зробити ІІІ доповненням до навчальних матеріалів, розроблених вчителем, а також не нав'язувати надмірне використання штучного інтелекту» [1, с. 52].

Постає питання щодо того, як філософія може допомогти розумно й доброчесно використовувати навчальні матеріали, що отримані шляхом застосування ІІІ. Викликає стурбованість та обставина, що у певної частини викладачів та студентів склалася думка про низький «коефіцієнт корисної дії» філософії в навчанні, про те, що в умовах вузької спеціалізації (переважно прагматичного спрямування) філософія – це спекулятивна, вельми узагальнена дисципліна, яка відволікає студента від поставленої освітньої мети. Однак саме філософія спрямована на культивування самостійного мислення, що має бути основою високопрофесійної практичної діяльності. Досягнення студентами достатнього рівня філософської культури дозволяє їм краще зрозуміти та критично оцінити можливості ІІІ, навчитися порівнювати отриману таким шляхом необхідну для підготовки до занять інформацію з іншими джерелами, не тільки електронними, але й друкованими. Саме філософія як мистецтво діалогу має навчити студента розумінню парадоксальності, плюралістичності багатьох наукових проблем і теорій, що не вкладаються в «рамочні» визначення. Зауважимо, що історико-філософські вчення дозволяють сформулювати й високоморальне ставлення студента до використання наукових текстів при написанні курсових і випускових робіт. Крім того методологія сумніву, вельми корисна для сучасного наукового пошуку, має

своє коріння в історії філософії, зокрема у вченнях Ф. Бекона, Р. Декарта, Дж. Берклі, І. Канта. Підходи цих мислителів до процесу та результатів наукового пізнання дозволяють студентів долати надлишкову впевненість в абсолютній істинності будь-яких теоретичних побудов, що є важливим при використанні навчальних матеріалів з платформи ШІ. Є сенс пригадати думку Р. Декарта: «ми не помилились, якщо скажемо, що фізика, астрономія, медицина та інші науки, що залежать від розгляду складних речей, дуже сумнівні й недостовірні, зате арифметика, геометрія й інші науки такого плану, що вивчають речі, вкрай прості й загальні, не надто переймаючись, існують ті в природі чи ні, містять у собі дещо достовірне й безсумнівне...» [3, с. 61]. Це висловлювання спонукає як викладачів, так і студентів на розуміння певних відмінностей в науковій інформації різного рівня узагальнення. Є сумнів в тому що ШІ в змозі диференціювати ці рівні. Відтак слід пам'ятати, що інформація емпіричного рівня науки, яка стосується опису певних природних та соціальних явищ, що оформлена за допомогою деяких математичних обчислень, буде мати відносно стійкий, більш-менш об'єктивний зміст. Однак «складні речі», що стосуються сутності світу та є предметом дослідження на фундаментальному рівні науки, неможливо подати в уніфікованій, стандартизованій формі, яка задовольняє наші сподівання на істинне знання. В цьому плані важливою є думка американського методолога науки Т. Куна: «Суперечка парадигм не може бути припинена доказом» [2, с. 191]. Будь-який доказ повертає нас у площину антиномій, впоратися з якими не може штучний інтелект, а може тільки така людина, яка наділена не тільки розумом, але й інтелектуальною інтуїцією. Викладач будь-якої наукової дисципліни має навчити студентів розуміти хоча б у першому наближенні відмінності різних рівнів наукового знання задля того, щоб не потрапити у «пастку загальнозначимості та одностайності». Т. Кун також зазначає: «Прихильники конкурентних парадигм діють у різних світах» [2, с. 191]. Ми мусимо мати на увазі що використання різних знаково-символічних систем, тобто різних мов науки, призводить до певних непорозумінь між представниками альтернативних наукових шкіл. Особисті вподобання, ціннісні орієнтації вченого також впливають на кінцевий результат пізнавального процесу, що повинно бути

враховано при його сприйнятті як колегами, так і тими, хто використовує його у навчанні.

Стосовно значення ІІІ власно для вивчення філософії слід зазначити, що найбільш оптимальною для підготовки до семінарів, самостійних завдань, екзамену може бути інформація в галузі логіки, оскільки зразки розв'язання задач мають допомогти студенту у виконанні завдань аналогічного типу. Однак і в такій математизованій формі ми повинні акцентувати можливості варіативних підходів до логічних питань і проблем. Самостійні завдання з інших розділів філософії студенти мають виконувати не у реферативній, а у творчій формі на кшталт есе. Спираючись на власний досвід викладання філософії здобувачам освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» зазначимо, що є сенс пропонувати для написання есе теми історико-філософського спрямування. Це дасть змогу студентові глибше засвоїти сутнісний зміст філософського знання та оволодіти філософським рівнем мислення шляхом ознайомлення з творами великих мислителів минулого й сьогодення. Основною вимогою для даного типу завдань є висловлення студентами особистих вражень від текстів, досягнення достатньо високого рівня розуміння їх актуальності як для сучасного суспільства, так і для власного інтелектуального розвитку.

При всіх перевагах, що надає платформа ІІІ, вона не в змозі навчити студента гнучкості мислення та здатності оцінити будь-які інтелектуальні здобутки, що є вельми важливим для високопрофесійної університетської підготовки. Отже філософія як спосіб критичного та творчого мислення має допомогти як викладачу, так і студенту зрозуміти сильні та слабкі сторони будь-якої теоретичної інформації, отриманої за допомогою ІІІ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мар'єнко, М., & Коваленко, В. *Штучний інтелект та відкрита наука в освіті*. Фізико-математична освіта, 38 (1), 48-53.
<https://doi.31110/2413-1571-2023-038-1-007>
2. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. *Філософія* / Пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. – Вид. друге. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. – 536 с.
3. *Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення)*: навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – 621 с.